

Δραστηριότητες Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Μεταναστών, Προσφύγων και Παλιννοστούτων (περίοδος: Νοέμβριος 2006 – Νοέμβριος 2009)

Η Ειδική Συνοδική Επιτροπή Μεταναστών, Προσφύγων και Παλιννοστούτων¹, συσταθείσα το Νοέμβριο του 2006 (Κανονισμός υπ' αριθμ. 172/2006, ΦΕΚ. 255/23.11.2006, ΦΕΚ. 268/19.12.2006) συνήλθε σε συνεδρίαση 7 φορές κατά τη πρώτη τριετία της λειτουργίας της (έτη 2006-2009).

Οι σημαντικότερες πρωτοβουλίες και δραστηριότητες της Ειδ. Σ. Επιτροπής συνοψίζονται στις παρακάτω ενέργειες:

1. Στήριξη της διοργάνωσης της συνεδρίασης της Εκτελεστικής Επιτροπής της Churches' Commission for Migrants in Europe (C.C.M.E.), η οποία έλαβε χώρα στις 8-9.03.2007 και φιλοξενήθηκε στο Διορθόδοξο Κέντρο της Εκκλησίας της Ελλάδος. Οι εργασίες της συνεδρίασης, πέραν των όποιων εσωτερικών ζητημάτων (διοικητικών και οικονομικών θεμάτων) της CCME, αφορούσαν στον προσδιορισμό της μαρτυρίας της Εκκλησίας πάνω στα μεταναστευτικά θέματα. Επιδίωξη της ομάδας εργασίας της CCME ήταν η μαρτυρία της Εκκλησίας να μην έχει απλώς ηθικιστικό χαρακτήρα, αλλά να θεμελιώνεται σε μια άρτια θεολογική βάση και στη διδασκαλία της Εκκλησίας περί του ανθρωπίνου προσώπου του Μετανάστη ως εικόνας Θεού. Η Επιτροπή της CCME είχε ορίσει μια ειδική ομάδα εργασίας με σκοπό τη διατύπωση μιας Θεολογίας της Μεταναστεύσεως και την αποσαφήνιση του διακριτικού γνωρίσματος που φέρουν οι εκκλησιαστικές οργανώσεις που ασχολούνται με την μετανάστευση έναντι των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) που δραστηριοποιούνται στον αντίστοιχο τομέα. Τα πρώτα πορίσματά της εν λόγω Επιτροπής παρουσιάστηκαν κατά τη δεύτερη ημέρα των εργασιών.

¹ Πρόεδρος της Ειδ. Σ. Επιτροπής ορίστηκε ο Αρχ. Τιμόθεος Άνθης (Πράξις Ιεράς Συνόδου υπ' αριθμ. 5276/11.12.2006). Τακτικά μέλη της Ειδ. Σ. Επιτροπής ορίστηκαν (Πράξις Ιεράς Συνόδου υπ' αριθμ. 5276/11.12.2006) ο κ. Αντώνιος Παπαντωνίου, η κ. Άρτεμη Καλαβάνου, η κ. Αθανασία Συκιώτου, η κ. Καλλιόπη Σπινέλλη, ο κ. Αλέξανδρος Ζαβός, ο κ. Κωνσταντίνος Ζορμπάς, η κ. Μαρία Σταυροπούλου και ο κ. Πέτρος Σταθόπουλος. Με την παραπάνω πράξη, η κ. Θεοδώρα Καλδή, η κ. Ηλέκτρα Πετράκου και η κ. Δήμητρα Μπελούμπαση ορίστηκαν ως αναπληρωματικά μέλη. Η κ. Ευαγγελία Δουρίδα έχει ορισθεί (Πράξις Ιεράς Συνόδου υπ' αριθμ. 5276/11.12.2006) γραμματέας της Ειδ. Σ. Επιτροπής. Κατά την 4η Συνεδρία της Ειδ. Σ. Επιτροπής, αποφασίσθηκε ομόφωνα η κ. Καλδή να λάβει τη θέση της κ. Συκιώτου και από αναπληρωματικό μέλος ορίστηκε τακτικό –η κ. Συκιώτου είχε προηγουμένως δηλώσει εγγράφως την παραίτησή της.

2. Σχολιασμός του υπό έκδοση Προεδρικού Διατάγματος: «Υποδοχή αιτούντων διεθνή προστασία, διαδικασία εξέτασης, προϋποθέσεις αναγνώρισης, ανάκλησης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας και απέλαση. Δικαιώματα - Υποχρεώσεις. Οικογενειακή επανένωση προσφύγων» του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Στο σχετικό κείμενο² του σχολιασμού της Ειδ. Σ. Επιτροπής γίνεται αναφορά στο γεγονός ότι κάποιες από τις ρυθμίσεις του Σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος αποτελούν βελτιωτική συμβολή σε σχέση με τις Οδηγίες και τονίζεται η ανάγκη της διατήρησης συγκεκριμένων καλών πρακτικών που υπήρχαν στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Επιπλέον, στο ανωτέρω κείμενο περιλαμβάνεται ένας συνοπτικός σχολιασμός άρθρων των οποίων η πρακτική εφαρμογή δεν διασφαλίζει τη διεξαγωγή δίκαιων και αποτελεσματικών διαδικασιών αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας. Επίσης, στο κείμενο του σχολιασμού, αφενός, τίγονται ζητήματα που αφορούν στην κράτηση των αιτούντων άσυλο, την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων, την πρόσβαση των δικηγόρων, τη νομική εκπροσώπηση των αιτούντων άσυλο και την παράλειψη της συνέντευξης και, αφετέρου, προτείνεται η δημιουργία του θεσμού της επιτροπείας για τα ασυνόδευτα ανήλικα, του θεσμού της δωρεάν νομικής υποστήριξης (legal aid) καθώς και η θέσπιση οργάνου, ενδεχομένως στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας επιτροπής για το άσυλο, το οποίο να αναλαμβάνει τη διεξαγωγή συστηματικής έρευνας καθώς και την τεκμηρίωση της κατάστασης που επικρατεί στις χώρες προέλευσης των αιτούντων άσυλο. Τέλος, στο κείμενο του σχολιασμού υποστηρίζεται ότι η δευτεροβάθμια επιτροπή προσφύγων δεν είναι στην πραγματικότητα ανεξάρτητη και αναπτύσσεται σχετική επιχειρηματολογία.

3. Στήριξη της διοργάνωσης συνεδρίου από το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (ΙΜΕΠΟ) του Υπουργείου Εσωτερικών, με θέμα «Η συμβολή της Θρησκείας στην ομαλή ένταξη των μεταναστών στις κοινωνίες υποδοχής», το οποίο έλαβε χώρα στην Ρόδο, το Νοέμβριο του 2007. Ο Πρόεδρος διευκόλυνε τις επαφές του ΙΜΕΠΟ με εκπροσώπους άλλων θρησκειών και δογμάτων και υπέδειξε την επιλογή κατάλληλων ιεραρχών ή θεολόγων της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας που συμμετείχαν στο Συνέδριο.

² Το οποίο βασίστηκε σε κείμενο εισήγησης της κ. Ευθαλίας Παππά, υπεύθυνης του Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων και ειδικής συμβούλου της Ειδ. Σ. Επιτροπής για θέματα ασύλου.

4. Στήριξη του Κέντρου Συμπαράστασης Παλινοστούτων Μεταναστών (ΚΣΠΜ) για τη διοργάνωση κύκλου ομαδικών συναντήσεων σε ενοριακό επίπεδο με ορθοδόξους ιερείς, ιμάμηδες, ενορίτες και μουσουλμάνους μετανάστες. Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος εξέτασε και ενέκρινε στις 4 Οκτωβρίου του 2007 (Συν. Πρωτ. 3907/2228/15.10.07) την πρόταση της Ειδ. Σ. Επιτροπής Μεταναστών Προσφύγων και Παλινοστούτων να στηρίζει το ΚΣΠΜ στην διοργάνωση, αφενός, τριών κύκλων συζητήσεων σε ενορίες της περιοχής της Αρχιεπισκοπής Αθηνών όπου παρατηρείται σημαντική συγκέντρωση μουσουλμάνων μεταναστών και, αφετέρου, μιας Ημερίδας για να ενημερωθούν οι Εφημέριοι των Ενοριών του Λεκανοπεδίου Αττικής μεταξύ άλλων για τα αποτελέσματα των ανωτέρω ενοριακών συναντήσεων.

Τα μέλη της Επιτροπής σε συνεργασία με τα στελέχη του ΚΣΠΜ προσδιόρισαν:

- τους στόχους των συναντήσεων αυτών. Συγκεκριμένα, ο πρώτος στόχος αφορούσε στην ευαισθητοποίηση των ενοριτών για τις διακρίσεις που υφίστανται οι μουσουλμάνοι μετανάστες και ο δεύτερος στην διαμόρφωση καταλλήλων συνθηκών για τη διεξαγωγή διαλόγου μεταξύ κληρικών, ιμάμηδων και μουσουλμάνων μεταναστών, ο οποίος προωθεί την αλληλογνωριμία και τον αλληλοσεβασμό αμοτέρων των πλευρών.
- τα κριτήρια για την επιλογή των ενοριών, οι οποίες φιλοξένησαν τις συναντήσεις. Συγκεκριμένα, οι επιλεγμένες ενορίες πληρούσαν τα εξής κριτήρια: α) την ύπαρξη τόπων λατρείας μουσουλμάνων μεταναστών β) την προθυμία των ιμάμηδων που διαβιούν στην περιοχή των ενοριών να έλθουν σε επαφή με ορθοδόξους ιερείς της περιοχής και γ) τη δεκτικότητα των ορθόδοξων κληρικών να συμμετάσχουν στο προτεινόμενο εγχείρημα. Με βάση τα ανωτέρω κριτήρια επελέγησαν οι περιοχές του Κεραμεικού, των Κάτω Πατησίων, και του Θησείου.
- οι φάσεις διεξαγωγής του κύκλου των ομαδικών συναντήσεων. Συγκεκριμένα, προσδιορίστηκαν τρεις φάσεις:

Η πρώτη φάση αφορούσε στην ενημέρωση κληρικών από τις επιλεγμένες ενορίες για τους στόχους του εγχειρήματος και τα οφέλη μιας φιλικής γόνιμης συνύπαρξης μεταξύ χριστιανών και μουσουλμάνων σε ενοριακό επίπεδο. Στις 29 Οκτωβρίου 2007 έλαβε χώρα η ενημερωτική αυτή συνάντηση στα Γραφεία της Ιεράς Συνόδου.

Η δεύτερη φάση του κύκλου των ενοριακών συναντήσεων αφορούσε κοινές συναντήσεις των ορθόδοξων κληρικών των πιλοτικών ενοριών με τον ιμάμη κ.

Μουνίρ Μαχμούντ προκειμένου να γνωριστούν μεταξύ τους και να προσδιορίσουν το θεματικό περιεχόμενο της τρίτης φάσης των ενοριακών συναντήσεων.

Η τρίτη φάση του κύκλου των ενοριακών συναντήσεων αφορούσε στην διοργάνωση τριών κοινών συναντήσεων ορθοδόξων κληρικών και στελεχών των ενοριών με τον μάμη και μουσουλμάνους μετανάστες. Σε κάθε επιλεγμένη ενορία έλαβε χώρα και μια συνάντηση. Κατά την διάρκεια των συναντήσεων αυτών, παρουσιάστηκαν οι λατρευτικές πρακτικές των μουσουλμάνων μεταναστών, τονίστηκε η σημασία που έχουν για τους ίδιους οι πρακτικές αυτές και έγινε αναφορά σε προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά την εφαρμογή αυτή των πρακτικών. Επιπλέον, τονίστηκε η σημασία της υιοθέτησης πρακτικών και πολιτικών που προωθούν την δίκαιη κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

Τα μέλη τη Επιτροπής και τα στελέχη του Κέντρου σχεδίασαν τις συναντήσεις αυτές διότι πιστεύουν ότι η εξασφάλιση συνθηκών άμεσης και ειλικρινούς επικοινωνίας και πολιτισμικής αλληλογνωριμίας μεταξύ ενοριτών και μουσουλμάνων μεταναστών εμποδίζει την ανάπτυξη συμπεριφορών και νοοτροπιών που οδηγούν σε αμοιβαίες παρανοήσεις, καλλιεργούν αρνητικά στερεότυπα, παρεμποδίζουν την επικοινωνία, δυσκολεύουν την συνύπαρξη και οδηγούν στον στιγματισμό του «θρησκευτικά άλλου». Στην πραγματικότητα, με τις συναντήσεις αυτές τα μέλη της Επιτροπής και τα στελέχη του Κέντρου θέλησαν, πάνω από όλα, να δώσουν την δυνατότητα στους ενορίτες να συνομιλήσουν με τους μουσουλμάνους μετανάστες της διπλανής τους πόρτας.

Τέλος, στις 18 Δεκεμβρίου 2007 πραγματοποιήθηκε Ημερίδα στην Μητρόπολη Περιστερίου, την οποία κλήθηκαν να παρακολουθήσουν κληρικοί από όλες τις Ιερές Μητροπόλεις του λεκανοπεδίου της Αττικής. Στην Ημερίδα παρουσιάστηκε η καταγραφή και η χαρτογράφηση των χώρων λατρείας των μουσουλμάνων μεταναστών στον Δήμο της Αθήνας την οποία διεξήγαγε το ΚΣΠΜ, τα πορίσματα της έρευνας του ΚΣΠΜ για τις διακρίσεις που υφίστανται οι μουσουλμάνοι μετανάστες στην αγορά εργασίας καθώς και τα πορίσματα των ενοριακών συναντήσεων

5. Διεξαγωγή καταγραφής των δράσεων υπέρ των μεταναστών, οι οποίες αναλαμβάνονται σε ενοριακό επίπεδο. Τα μέλη της Επιτροπής συγκρότησαν μια Επιτροπή Εργασίας, η οποία ανέλαβε το σχεδιασμό της μεθοδολογίας και των τεχνικών προδιαγραφών της καταγραφής. Δημιουργήθηκε λοιπόν ερωτηματολόγιο το

οποίο θα συμπληρωνόταν από ερευνητή κατά την διάρκεια κατ' ιδίαν συνάντησής του με κληρικούς επιλεγμένων Ενοριών. Αναφορικά με το ερωτηματολόγιο, αυτό αποτελείται από ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου, οι οποίες αφορούν στον προσδιορισμό: α) των στάσεων και των αντιλήψεων τόσο των κληρικών, οι οποίοι θα καλούνταν να απαντήσουν στα ερωτήματα που διατυπώνονται σε αυτό, όσο και των ενοριτών τους, για το μεταναστευτικό φαινόμενο β) της αρωγής και προσφοράς των Ενοριών προς τους μετανάστες γ) της ενδεχόμενης στήριξης. Το ερωτηματολόγιο αυτό συμπληρώθηκε πιλοτικά από 30 φοιτητές του Εργαστηρίου Εκκληματολογικών Ερευνών της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η οριστικοποίηση του ερωτηματολογίου θα γινόταν ύστερα από την επεξεργασία των ήδη συμπληρωμένων εντύπων. Επίσης, πέραν των τεχνικών προδιαγραφών η Επιτροπή είχε εξασφαλίσει την χρηματοδότηση του εγχειρήματος από το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών και είχε ορίσει ως κριτήριο επιλογής του δείγματος τη σημαντική συγκέντρωση μεταναστών. Η καταγραφή μέχρι σήμερα δεν έχει πραγματοποιηθεί.

6. Συνάντηση εκπροσώπων των μουσουλμάνων μεταναστών με τον Πρόεδρο της Επιτροπής και τον Διευθυντή του ΚΣΠΜ.

Η συνάντηση με τους εκπροσώπους των μουσουλμάνων μεταναστών πραγματοποιήθηκε στα γραφεία του ΚΣΠΜ στις 13 Δεκεμβρίου 2008. Σε αυτή συμμετείχαν ο κ. Μουνίρ Μαχμούτ, ο κ. Σάντυ Αγιούμπι, ο κ. Μοαβία Αχμεντ, ο κ. Αντώνιος Παπαντωνίου, ο Πρόεδρος και η Γραμματέας της Επιτροπής. Κατά την διάρκεια της συνάντησης οι εκπρόσωποι των μουσουλμάνων μεταναστών αφού ενημερώθηκαν μεταξύ άλλων για τις ενέργειες της Εκκλησίας της Ελλάδος αναφορικά με την υπόθεση του νεκροταφείου στο Σχιστό έθεσαν δύο ζητήματα:

- α) την ρύθμιση θεμάτων που αφορούν την παραμονή των μελών της δεύτερης γενεάς μεταναστών
- β) την πολιτογράφηση μεταναστών που διαμένουν στην χώρα πριν την δεκαετία του '90.

Τα ανωτέρω ζητήματα παρουσίασε αναλυτικά ο κ. Μοαβία κατά την 7η συνεδρία της Επιτροπής.

7. Ενημέρωση σχετικά με την Έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Αιτούντων Άσυλο στην Ελλάδα, από την κ. Ευθαλία Παππά, Σύμβουλο της Ειδ. Συν. Επιτροπής επί θεμάτων ασύλου και υπεύθυνη του Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων (ERP)

Κατά τη 7η Συνεδρία της Ειδ. Σ. Επιτροπής, η κυρία Παππά, υπεύθυνη του ERP και σύμβουλος της Επιτροπής επί θεμάτων ασύλου, ενημέρωσε τα μέλη αναφορικά με την Έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Αιτούντων Άσυλο στην Ελλάδα, την οποία συνέταξε ο Ευρωπαϊός Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Thomas Hammarberg ύστερα από την επίσκεψη του στην Ελλάδα στις 8-10 Δεκεμβρίου του 2008, σκοπός της οποίας ήταν να διαπιστώσει τη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τους αιτούντες άσυλο και τη λειτουργία του συστήματος ασύλου. Η κ. Παππά αναφέρθηκε στις θέσεις του κ. Hammarberg αναφορικά με 1) τον τρόπο που η Ελλάδα ενσωμάτωσε τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες για το πολιτικό άσυλο 2) την ανάγκη αποκέντρωσης των υπηρεσιών ασύλου και στελέχωσής τους με επαρκή και εξειδικευμένο προσωπικό 3) τις δομικές και πρακτικές πλημμέλειες στις πρακτικές που εφαρμόζονται αναφορικά με τη διαδικασία ασύλου στην μεθόριο και ιδιαίτερα στην περιοχή του Έβρου 4) τις συνθήκες κράτησης αλλοδαπών και τις αναγκαστικές επαναπροωθήσεις 5) την επανεξέταση του Πρωτοκόλλου Επανεισδοχής με την Τουρκία 6) τις συνθήκες υποδοχής και κηδεμονίας των ασυνόδευτων ανηλίκων 7) την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας καθώς και 8) την ανεξαρτησία της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής και την ελλιπή νομική δικαιολόγηση των αποφάσεων σε πρώτο και δεύτερο βαθμό.